

SLO-Manifestatie 1980

Op 12 november 1980 hield de Stichting Leerplanontwikkeling in het Jaarbeursgebouw te Utrecht een manifestatie voor genodigden. Met deze manifestatie vierde de Stichting Leerplanontwikkeling haar eerste lustrum. De SLO heeft drie taken; het op aanvraag ontwikkelen van modellen voor onderwijsleerplannen, schoolwerkplannen en onderwijsleerpakketten ten behoeve van het niet-universitaire onderwijs; het coördineren van de activiteiten die andere instituten ontplooiën op het gebied van leerplanontwikkeling; het inbrengen van adviezen over leerplanontwikkeling, in het bijzonder aan de minister.

De manifestatie had vooral de leerplanontwikkeling tot inhoud. Het programma bevatte twee hoofdonderdelen: een viertal toespraken vooral over het beleid van de SLO, en de presentatie van het leerplanontwikkelingswerk middels een vijftal projectpresentaties en een projectplein waarop een dertig projecten zich presenteerden.

Staatssecretaris Hermes voerde als eerste het woord. Hij plaatste een aantal globale voorlopige kanttekeningen bij het wetsontwerp betreffende de onderwijsverzorging, waarvan op het ministerie intern een eerste, nog niet openbare versie gereed is. Een van zijn kanttekeningen betrof de plaats van de SLO in de verzorgingsstructuur. In de eerste interne versie van het wetsontwerp worden tweemaal verzorgingsinstellingen onderscheiden: algemene en specifieke. *Algemene* verzorgingsinstellingen zijn instellingen die de school met een grote verscheidenheid aan activiteiten op pedagogisch, agogisch en schoolorganisatorisch terrein terzijde staan. Het betreffen werkzaamheden die thans door de Landelijke Pedagogische Centra en de schoolbegeleidingsdiensten worden verricht. In tegenstelling tot de Landelijke Pedagogische Centra en de schoolbegeleidingsdiensten worden de drie andere verzorgingsinstellingen – dus de SVO, het CITO en de SLO – *specifieke* instellingen genoemd. Zij hebben een taak met betrekking tot één bepaald facet van de onderwijsverzorging, namelijk het verrichten van onderzoek, van toetsontwikkeling en van leerplanontwikkeling. Volgens het wetsontwerp kunnen de scholen in eerste aanleg hun vragen richten tot de algemene verzorgingsinstellingen. De specifieke verzorgingsinstellingen moeten het op de eerste plaats mogelijk maken dat de algemene instellingen hun taak zo goed mogelijk kunnen uitoefenen. Zij dienen vooral de vragen van de algemene instellingen te beantwoorden.

Na de staatssecretaris werd het woord gevoerd door prof.

dr. A.M.P. Knoers, voorzitter van de bestuursraad van de Stichting Leerplanontwikkeling. Naast andere punten besprak hij ook de plaats van de SLO in de verzorgingsstructuur. Op grond van de statuten heeft de SLO tot taak modellen te ontwikkelen voor onderwijsleerplannen, schoolwerkplannen en onderwijsleerpakketten en dit op aanvraag van de minister of van het onderwijsveld. Door die modelontwikkende taak vervult de SLO een brugfunctie tussen de overheid die de eisen van deugdelijkheid stelt en daaraan haar bekostiging verbindt en het onderwijsveld, met name de scholen. Die zijn immers gerechtigd en verplicht hun eigen leerplan, het z.g. schoolwerkplan vast te stellen. Het door de SLO ontwikkelde model maakt afstemming van overheids-eisen en wensen van scholen mogelijk. Bij de leerplanontwikkeling is vooreerst de samenwerking met scholen onontbeerlijk, wil men geen onbruikbare producten 'van achter het bureau' leveren. Ervaringen hebben uitgewezen dat de invoering en verspreiding van leerplanproducten in scholen afhankelijk is van de praktijkgetrouwheid van die producten. Daarvoor zijn goede samenwerkingsrelaties met proef-, volg- en resonansscholen nodig. Samenwerking met onderwijsgevendend is bovendien om principiële redenen gewenst. Onderwijsgevendend zijn immers zeer belangrijke, direct betrokken professionele werkers die men niet als onmondigen slechts laat slikken wat verder van het onderwijs verwijderde deskundigen hebben gebrouwen. De samenwerking met scholen wordt mogelijk gemaakt door het beschikbaar stellen van taakuren voor onderwijsgevendend, maar ook door medewerking van de algemene verzorgingsinstellingen: de schoolbegeleidingsdiensten en de landelijke pedagogische centra. In de visie van Knoers heeft de SLO bij de leerplanontwikkeling dus een directe relatie tot de scholen dan in het voorlopig ontwerp van wet op de onderwijsverzorging.

In de toespraken kreeg ook het stellen van beleidsprioriteiten veel aandacht. In 1976 besloot de bestuursraad van de SLO, deels in aansluiting bij het overheidsbeleid, prioriteit te geven aan projecten ten behoeve van het basisonderwijs en de eerste fase van het voortgezet onderwijs. Later moest dit worden beperkt tot het basisonderwijs en het lager beroepsonderwijs. Knoers wees erop dat de prioriteit voor het lager beroepsonderwijs alleen gerealiseerd kan worden wanneer de overheid daarvoor gelden beschikbaar stelt. Op het ogenblik wordt echter de financiële ruimte voor het voeren van een eigen beleid door de SLO ver-

kleind door bezuiniging, zodat de SLO, afgezien van aandacht voor de landelijke innovatieprojecten, in haar beleid wel eens voor de noodzaak zou kunnen komen te staan zich hoofdzakelijk tot het basisonderwijs te beperken. Pas na 1985 zou dan door het aflopen van diverse projecten ruimte komen voor nieuwe prioriteitsbeslissingen. Knoers denkt daarbij met name aan de noodzaak iets te doen aan leerplanontwikkeling voor de moderne talen. Overigens zou de SLO voor het bepalen van een beleid geholpen zijn met een helder beleidsperspectief bij de overheid, bijvoorbeeld ten aanzien van de middenschool, het ontwikkelingsplan voortgezet onderwijs, het kort middelbaar beroeps-onderwijs en de volwasseneneducatie.

Wat het laatste betreft werden 's middags enige lijnen getrokken door minister Pais. Zijn toespraak was gewijd aan de volwasseneneducatie en de taak van de SLO daarbij. Pais ziet de volwasseneneducatie, waaraan nu al honderdduizenden deelnemen, als dé groeipoot in de komende twintig jaar. Daarbij zal de volwasseneneducatie van karakter veranderen. Nu is volwasseneneducatie nog voornamelijk tweede-kansonderwijs. Straks zal volwasseneneducatie vooral ook tweede-wegonderwijs zijn naast het onderwijs aan jongeren. Naast een eerste weg zal altijd ook een tweede weg beschikbaar zijn. Aangezien de SLO de eerste weg al ondersteunt, ligt ondersteuning van de tweede weg door de SLO voor de hand. Overigens zal deze ondersteuning in de eerste helft van de tachtiger jaren beperkt moeten blijven tot enkele projecten, aangezien de minister geen extra gelden voor de volwasseneneducatie beschikbaar stelt. Ook kan de SLO bij het werk voor het onderwijs aan de jeugd al rekening houden met de parallel lopende volwasseneneducatie. Vanaf 1985 ziet minister Pais dan door het aflopen van een aantal projecten voor de basisschool ruimte om een aanzienlijk deel van de werkzaamheden af te stemmen op de volwasseneneducatie.

Het tweede hoofdonderdeel van het programma bestond uit de presentatie van het leerplanontwikkelingswerk. Bij de SLO werken nu 200 medewerkers, waarvan 120 direct zijn betrokken bij het ontwikkelen van leerplannen. Dit werk wordt verricht in ruim veertig projecten. De SLO liet de afgelopen jaren ruim 800 publikaties het licht zien. Een groot aantal daarvan was ten toon gesteld op het projectplein. Ik beperk me tot enkele impressies. Een bijzondere

plaats werd ingenomen door de stand van de ACLO's, de Adviescommissies voor de leerplanontwikkeling. Deze voor verschillende vak- of vormingsgebieden ingestelde commissies hebben tot taak advies uit te brengen inzake leerplanontwikkeling aan de bestuursraad van de SLO, de minister of derden. Ze zijn ingesteld op 1 mei 1977 maar al ruim drieënehalf jaar niet met leden bemand ten gevolge van een controverse tussen de organisaties van onderwijsgevend en het ministerie over aan ACLO-leden toe te kennen faciliteiten in de vorm van taakuren. Deze situatie werd uitgebeeld met een gesloten zwarte koffer met daarbij een bord waarop 'Toekomstige adviesstructuur. Sleutel te bevragen bij Dhr. Hermes'. Achter de vele boekenstalletjes bracht het project biologie-lbo de resultaten van zijn leerplanontwikkeling zeer opvallend in beeld. De rondrentende bezoeker werd door de aanwezige lbo-leerlingen naar ingestelde microscopen geleid waar hij onder aanschouwing van zaadcellen van een stier door een deskundige lbo-leerling een enthousiaste toelichting kreeg over bevruchting, samensmelting van celkernen en celdeling. Ook het project Dans, mime en drama in het basisonderwijs demonstreerde de directe binding met de praktijk: gedurende de manifestatie werd in verschillende fasen de opbouw van de dag uitgebeeld door een groep leerlingen. Minder spectaculair maar daarom niet minder bezocht waren de projecten die zich beperkten tot het presenteren van hun leerplanpublicaties. De aanhoudende drukte op het projectplein bewees dat velen gebruik maakten van deze gelegenheid om met eigen ogen en in gesprek met de leerplanontwikkelaars kennis te maken met de SLO-producten. Voor een korte beschrijving van de verschillende aanwezige projecten is het hier niet de plaats. Deze informatie is bijvoorbeeld te vinden in het Jaarverslag 1979, verkrijgbaar bij de SLO. Overzichten van verkrijgbare publikaties zijn opgenomen in het door de SLO uitgegeven tijdschrift *Leerplanzaken*. Van de manifestatie wordt door de SLO een verslag uitgegeven, waarin onder andere de tekst van de lezingen en de tekst van enkele projectpresentaties is opgenomen.

T. J. Out

Manuscript aanvaard 24-11-'80